

U s t a w a

z dnia 3 sierpnia 1922 r.

o Najwyższym Trybunale Administracyjnym.

I. Postanowienia ogólne.

Art. 1. Dla orzekania o legalności zarządzeń i orzeczeń, wchodzących w zakres administracji tak rządowej, jak i samorządowej, tworzy się Najwyższy Trybunał Administracyjny.

Aż do ustanowienia sądów administracyjnych niższego stopnia z udziałem czynnika obywatelskiego Najwyższy Trybunał Administracyjny, jako jedyna instancja sądowa, rozpoznawać będzie skargi na zarządzenia i orzeczenia, wydane w ostatniej Instancji przez administracyjne władze rządowe lub samorządowe, o ile ustawa niniejsza prawa skargi nie wyłącza.

Trybunał nie ma prawa badać ważności ustaw, należycie ogłoszonych.

Art. 2. Trybunał czuwa z urzędu nad swoją właściwością. Przy rozpoznawaniu spraw i wyrokowaniu jest niezawisły od wszelkich organów władzy państwowej i podlega tylko ustawom.

Wyroki Najwyższego Trybunału Administracyjnego są ostateczne.

Art. 3. Z pod orzecznictwa Trybunału wyłączają się:

- a) sprawy, należące do właściwości sądów zwykłych lub sądów szczególnych,
- b) sprawy, w których władze administracyjne uprawnione są do rozstrzygnięcia według swobodnego uznania, w granicach, pozostawionych temu uznaniu,
- c) sprawy mianowania na publiczne urzędy i stanowiska, o ile nie chodzi o pogwałcenie zastrzeżonego w ustawie prawa ich obsadzania lub przedstawiania kandydatów,
- d) sprawy, dotyczące reprezentacji Państwa i obywateli wobec państw i władz obcych, oraz sprawy, bezpośrednio z powyższymi związane,
- e) sprawy, dotyczące działań wojennych, ustroju siły zbrojnej i mobilizacji, z wyjątkiem spraw zaopatrzenia i uzupełnienia armji,
- f) sprawy dyscyplinarne.

Art. 4. Skarga do Trybunału nie wstrzymuje sama przez się wykonania zaskarżonego zarządzenia lub orzeczenia; skarżący może jednak zwrócić się do władzy administracyjnej o wstrzymanie wykonania, a władza administracyjna winna żądaniu temu zadość

uczynić, jeżeli względy publiczne nie stoją na przeszkodzie, a skarżący mógłby w razie wykonania ponieść szkodę niepowetowaną.

Wstrzymanie wykonania zarządza na wniosek interesowanego ostatnia instancja administracyjna. W razie przewlekania załatwiania tego wniosku lub w razie odmownego załatwienia jest Najwyższy Trybunał Administracyjny władny na wniosek strony sam zarządzić wstrzymanie wykonania zarządzenia lub orzeczenia.

Art. 5. Władza, której zarządzenie lub orzeczenie zostało uchylone przez Trybunał, obowiązana jest wydać niezwłocznie nowe zarządzenie lub orzeczenie w tej sprawie. W zarządzeniu tem, względnie orzeczeniu, władza jest związana zapatrywaniami prawnymi, wyluszczone w wyroku Trybunału.

II. Ustrój Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Art. 6. Najwyższy Trybunał Administracyjny składa się z pierwszego prezesa oraz z potrzebnej ilości prezesów i sędziów. Pierwszemu prezesowi, prezesom i sędziom przysługują pełne prawa sędziowskie, zastrzeżone w postanowieniach rozdziału IV ustawy konstytucyjnej; pod względem uposażenia są zrównani oni z pierwszym prezesem, prezesami i sędziami Sądu Najwyższego.

Prezydent Rzeczypospolitej mianuje na wniosek Rady Ministrów: pierwszego prezesa i prezesów z pośród osób, które conajmniej przez przeciąg 2 lat sprawowały urząd sędziego trybunału, sędziów zaś z pośród kandydatów, wybranych każdorazowo w liczbie potrójnej przez Zgromadzenie prezesów i sędziów Najwyższego Trybunału Administracyjnego (Ogólne Zgromadzenie Trybunału); przed mianowaniem prezesów Rada Ministrów zasięga opinii pierwszego prezesa.

Pierwszym prezesem, prezesami i sędziami Trybunału mogą być tylko osoby, posiadające wykształcenie prawnicze. Połowa liczby sędziów winna posiadać kwalifikacje na urząd sędziowski.

Art. 7. Przy najwyższym Trybunale Administracyjnym istnieje sekretarjat oraz kancelarja.

Członkami sekretarjatu mogą być tylko osoby, posiadające wykształcenie prawnicze.

Pierwszy prezes Trybunału mianuje i zwalnia członków sekretarjatu, pracowników kancelarji i służbę niższą oraz sprawuje nad nimi nadzór służbowy.

Art. 8. Nadzór ogólny nad Najwyższym Trybunalem Administracyjnym sprawuje pierwszy prezes, który sprawy, dotyczące prezesów i sędziów wnosi na Ogólne Zgromadzenie Trybunału.

III. Tryb postępowania.

Art. 9. Do zaskarżenia zarządzenia lub orzeczenia administracyjnego przed Najwyższy Trybunał Administracyjny jest uprawniony każdy, kto twierdzi, że naruszono jego prawa lub że go obciążono obowiązkiem bez podstawy prawnej.

Art. 10. Skargę na zarządzenia lub orzeczenia administracyjne należy wnieść bezpośrednio do Trybunału w terminie dwumiesięcznym, licząc od dnia doręczenia zaskarżonego zarządzenia lub orzeczenia skarżącemu.

Art. 11. Skarżący może przypoznać do sprawy osobę trzecią, na której niekorzyść żąda uchylecia orzeczenia lub zarządzenia władzy administracyjnej.

Osoba trzecia może również i bez przypozwania domagać się dopuszczenia jej do uczestniczenia w sprawie i do obrony swych praw.

Nawet jeżeli skarga nie jest zwrócona wyraźnie przeciw osobom trzecim, winien Trybunał baczyć, że w postępowaniu, które ma być przed nim przeprowadzone, mogły być wysłuchane wszystkie osoby, których praw dotykać może wyrok i by dana była sposobność obrony tych praw.

Art. 12. Skarga winna zawierać:

- 1) imię, nazwisko i dokładne miejsce zamieszkania skarżącego i pełnomocnika,
- 2) oznaczenie zaskarżonego orzeczenia lub zarządzenia z podaniem dnia doręczenia tegoż.
- 3) dokładne oznaczenia powodów zaskarżenia.

Art. 13. Do skargi należy dołączyć:

- 1) pełnomocnictwo, o ile skarżącemu nie przysługuje prawo występowania bez zastępcy prawnego,
- 2) odpisy skargi i załączników w tylu egzemplarzach, ile jest stron pozwanych i przypozwanych w sprawie,
- 3) opłaty w przepisanej wysokości.

Trybunał może zwolnić skarżącego od przedłożenia odpisów.

Art. 14. Skargi, które nie nadają się do postępowania z powodu oczywistej niewłaściwości Trybunału, z powodu zaniedbania ustawowego terminu, lub z powodu niewyczerpania administracyjnego toku natencji, również skargi, przeciwko którym istnieje oczywisty zarzut rzeczy osądzonej lub braku legitymacji do wniesienia skargi — Trybunał pozostawia bez rozpoznania.

To samo stosuje się do skarg, które nie odpowiadają formalnym wymogom ustawowym (art. 12 i 13); w ostatnim wypadku może Trybunał wyznaczyć skarżącemu stosowny termin dla usunięcia braków; jeżeli te braki nie w ciągu oznaczonego terminu nie zostały usunięte, Trybunał pozostawi skargę bez rozpoznania.

O pozostawieniu skargi bez rozpoznania Trybunał zawiadamia skarżącego, zaś władzę administracyjną, przeciw której zarządzeniu lub orzeczeniu skarga wniesiono, o ile wykonanie zaskarżonego zarządzenia lub orzeczenia zostało wstrzymane.

Art. 15. Trybunał zarządza doręczenie odpisów przyjętej skargi z załącznikami pozwany dla przedłożenia odpowiedzi z dołączeniem odpisu, wyzna-

czając w tym celu termin, nie przekraczający 2 miesięcy.

Pozwana władza administracyjna obowiązana jest udzielić Trybunałowi aktów swych, dotyczących przedmiotu skargi w terminie, przez Trybunał wyznaczonym.

Art. 16. Odpisy odpowiedzi, składanych w sprawie, winny być doręczone stronie przeciwnej. W razie niezłożenia tych odpisów stosowany będzie analogicznie przepis art. 14.

Art. 17. Strony mogą przeglądać akta sprawy w Trybunale z wyjątkiem trzech dni ostatnich przed rozprawą.

Poszczególne części aktów mogą być ze względów publicznych przez Trybunał wyłączone z pod przelglądu, a władza administracyjna wskaże te akta, których wyłączenia sobie życzy.

Art. 18. Posiedzenia Trybunału są jawne i niejawnne.

Rozprawa główna odbywa się z reguły jawnie w składzie 5 sędziów, włączając w tę liczbę i przewodniczącego. Komplet orzekający może jednak w razie potrzeby przekazać rozstrzygnięcie kwestji prawnej bądź kompletowi wzmocnionemu do liczby 9 sędziów, łącznie z przewodniczącym, bądź też Ogólnemu Zgromadzeniu Trybunału. Posiedzenia wzmocnionego kompletu i Ogólne Zgromadzenia Trybunału są niejawnne.

W sprawach, wymienionych w art. 14, 19, 27, 30 i 31, Trybunał orzeka na posiedzeniu niejawnem. W tymże trybie mogą być rozpatrywane i inne sprawy, o ile strony się na to zgodzą. W miarę jednak uznania może Trybunał i w tych wszystkich sprawach zarządzić rozprawę główną.

Posiedzenia niejawnne mogą się odbywać także w zmniejszonym komplecie trzech sędziów, łącznie z przewodniczącym.

Do ważności uchwał Ogólnego Zgromadzenia Trybunału wymagana jest obecność $\frac{2}{3}$ liczby członków.

Narady i głosowanie Trybunału są tajne, rozstrzygnięcia Trybunału zapadają większością głosów.

Art. 19. Jeżeli Trybunał uzna, że stan faktyczny sprawy wymaga uzupełnienia, albo że pozwana władza przyjęła ten stan sprzecznie z aktami, albo że ze szkodą skarżącego naruszono formy postępowania administracyjnego, natenczas, nie zarządzając rozprawy głównej, uchyli wyrokiem zaskarżone zarządzenie lub orzeczenie z powodu wadliwego postępowania i odeśle sprawę napowrót do władzy administracyjnej, która ma wady usunąć i wydać nowe zarządzenie lub orzeczenie.

Art. 20. W rozprawie głównej mogą uczestniczyć strony i ich zastępcy. Zastępcami stron, biorących udział w sprawie, mogą być jedynie adwokaci; władze mogą być zastąpione przez swoich urzędników, względnie przez urzędników władz nadzorczych oraz, o ile chodzi o gminy, przez osoby, wydelegowane z grona członków ich zarządów, rad gminnych lub urzędników.

Uprawnienie do zastępstwa należy wykazać Trybunałowi przed rozprawą.

Skarżącemu, lub też przyzwanemu w razie ich udowodnionego ubóstwa może być przydany zastępca z urzędu, jak również przyznane całkowicie lub częściowe zwolnienie od opłat.

Uczestniczący w rozprawie sekretarz sporządza protokół rozprawy, który podpisują przewodniczący i sekretarz.

Art. 21. Jeżeli z powodu przedmiotu sprawy jawność posiedzenia mogłaby narazić bezpieczeństwo publiczne lub interes państwowy na szkodę, Trybunał z urzędu lub na wniosek strony może postanowić, aby posiedzenie odbyło się z wykluczeniem jawności przy udziale jedynie stron oraz ich pełnomocników. Uchwałę w tym przedmiocie, a następnie wyrok Trybunał ogłasza publicznie.

Art. 22. Rozprawa główna rozpoczyna się od wywołania sprawy i przedstawienia jej stanu przez jednego z sędziów Trybunału, jako referenta, po czym następują wyjaśnienia stron, o ile Trybunał uzna je za potrzebne, wreszcie przemówienia zastępców stron, którzy mają prawo zabierać głos jednakową ilość razy.

Niestawiennictwo stron lub ich zastępców nie wstrzymuje wprowadzenia sprawy i wydania wyroku.

Trybunał na wniosek stron lub z urzędu może odroczyć wyznaczoną lub nawet rozpoczętą rozprawę na inny termin.

Art. 23. Rozprawą główną kieruje przewodniczący, którego rzeczą jest również utrzymywać należyty spokój. Przewodniczący może osoby, zakłócające porządek, o ile nie są posłuszne jego upomnieniom, wydalić z sali rozpraw, a w razie cięższego wykroczenia skazać nadto na karę pieniężną do wysokości 10.000 marek.

Przeciwko postanowieniom przewodniczącego służy prawo odwołania się do Trybunału, który orzeka ostatecznie. Odwołanie zgłosić należy przed zamknięciem rozprawy.

Art. 24. Trybunał orzeka na podstawie stanu faktycznego, jaki okazuje się z aktów, któremi rozporządzała ostatnia instancja administracyjna przy wydaniu zaskarżonego zarządzenia lub orzeczenia, a w razie nie przedstawienia przez nią aktów (art. 15 ustęp 2) na podstawie stanu faktycznego, przedstawionego w skardze lub na rozprawie.

Okoliczności faktycznych i środków dowodowych, nie przytoczonych przed wydaniem zaskarżonego zarządzenia lub orzeczenia, tudzież aktów, wyłączonych z pod przegładu, o ile treść tychże nie zosłała na rozprawie podana do wiadomości, Trybunał nie uwzględni.

Art. 25. Trybunał wydaje wyroki w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej. Wyrok wraz z uzasadnieniem, podpisany przez wszystkich członków wyrokujących, przewodniczący ogłasza publicznie na tem samem posiedzeniu, na którym odbyła się rozprawa główna. Gdy z jakichbądź przyczyn ogłoszenie wyroku nie może nastąpić na tem samem posiedzeniu, można je odroczyć do innego posiedzenia, co przewodniczący publicznie ogłosi, oznaczając dzień ogłoszenia wyroku. Wyrok na piśmie doręcza się stronom.

Art. 26. Jeżeli Trybunał uzna skargę za uzasadnioną, uchyla zaskarżone zarządzenie lub orzeczenie, a władza administracyjna postąpi w myśl art. 5.

Art. 27. Trybunał umorzy postępowanie w razie cofnięcia skargi przez skarżącego.

Sprawa raz umorzona nie może być ponownie przez Trybunał rozpatrywana.

Art. 28. Kary, wymierzane na mocy art. 23, ściąga się w drodze administracyjnej na rzecz Skarbu Państwa.

Art. 29. Termin, liczony na miesiące, upływa w odpowiednim dniu ostatniego miesiąca. Jeżeli koniec terminu, liczonego na miesiące, przypada na taki miesiąc, który odpowiedniej daty nie posiada, to termin ten kończy się w ostatnim dniu tego miesiąca. Przy liczeniu na dni nie bierze się w rachubę dnia wykonania tej czynności, od której termin biec zaczyna, ostatni zaś z wyznaczonej liczby dni uważa się za koniec terminu.

Terminu nie uważa się za zaniedbany, jeżeli przed jego upływem skargę lub podanie wysłano pocztą listem poleconym.

Jeżeli ostatni dzień terminu przypada na niedzielę lub święto, to termin upływa w najbliższym dniu powszednim.

Art. 30. Przywrócenie terminu na podanie skargi (art. 10) jest niedopuszczalne, przywrócenie innych terminów zależy od uznania Trybunału, który rozstrzyga o tem w trybie, wskazanym w ustępie 4 art. 18.

Art. 31. Każda ze stron (skarżący, władza administracyjna, przyzwany) może żądać wyłączenia sędziego:

- 1) w sprawie, której on sam jest stroną, pozostaje do jednej ze stron w stosunku współuprawnionego lub współobowiązanego, albo ma względem niej obowiązek regresu,
- 2) w sprawie żony sędziego, jego krewnych i powinowatych w linii prostej, krewnych w linii bocznej — do trzeciego stopnia, lub powinowatych — do drugiego,
- 3) w sprawie rodziców przybranych, albo wychowawców sędziego, jego dzieci przybranych lub wychowawców, pupilów i oddanych jego pieczy,
- 4) w sprawie, w której sędzia był albo jest pełnomocnikiem jednej ze stron,
- 5) w sprawie, w której sędzia brał jakibądź udział w wydaniu zaskarżonego zarządzenia lub orzeczenia,
- 6) gdy zachodzi uzasadniona przyczyna do powątpiewania o jego bezstronności.

Sędzia, względem którego zachodzi jedna z przyczyn, wskazanych powyżej (1 do 5), obowiązany jest sam żądać swego wyłączenia.

Trybunał rozstrzyga o wyłączeniu sędziego, po wysłuchaniu go, uchwałą bez poprzedniej ustnej rozprawy.

Art. 32. Szczegółowe przepisy o wewnętrznej organizacji i sposobie urzędowania zawierać będzie

regulamin, który uchwali Trybunał na Ogólnem Zgromadzeniu, a wyda Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów.

IV. Przepisy przechodnie.

Art. 33. Trybunał rozpoczyna swe czynności w dwa miesiące po ogłoszeniu niniejszej ustawy.

Art. 34. Przepis, zawarty w ustępie 2 art. 6, o ile dotyczy pierwszego prezesa i prezesów, stosowany będzie dopiero po upływie dwóch lat, licząc od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy. Jednak i w tym okresie przejściowym pierwszym prezesem i prezesami mogą być mianowani tylko czynni sędziowie Sądu Najwyższego, albo Najwyższego Trybunału Administracyjnego lub Senatu Administracyjnego Sądu Apelacyjnego w Poznaniu. Mianowanie pierwszego składu Najwyższego Trybunału Administracyjnego nastąpi na wniosek pierwszego prezesa, przedstawiony Radzie Ministrów.

Art. 35. Aż do utworzenia sądownictwa administracyjnego niższego stopnia na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej istniejące w b. dzielnicy pruskiej sądownictwo administracyjne (orzecznictwo w postępowaniu sporno-administracyjnym) pozostawia się nienaruszone z tą zmianą, że kompetencje Senatu Administracyjnego Sądu Apelacyjnego w Poznaniu przechodzą na Najwyższy Trybunał Administracyjny. Na Trybunał przechodzą również kompetencje Krajowego Urzędu Wodnego, ustanowionego ustawą wodną z dnia 7 kwietnia 1913 r. (Zb. Ust. pruskich strona 53) i rozporządzeniem królewskim o Krajowym Urzędzie Wodnym z dnia 18 marca 1914 r. (Zb. Ust. pruskich strona 55). Tryb postępowania w powyższych sprawach w Trybunale zachowuje się wedle dotychczasowych ustaw, obowiązujących w b. dzielnicy pruskiej.

Do spraw, nieobjętych właściwością istniejącego w b. dzielnicy pruskiej sądownictwa administracyjnego, stosują się przepisy niniejszej ustawy, o ile sprawy nie są załatwiane w pierwszej instancji przez organy kolegjalne Zarządu ogólnego poza postępowaniem uchwałowym (ustawa z dnia 30 lipca 1883 r. Zb. Ust. pruskich str. 591).

Sprawy, przekazane Trybunałowi Rzeszy dla spraw finansowych ustawą z dnia 26 lipca 1918 r. (Dz. Ust. Rzeszy str. 959), przechodzą do właściwości Najwyższego Trybunału Administracyjnego. W sprawach tych obowiązują również przepisy ustawy niniejszej.

Art. 13 ust. 3 ustawy o uproszczeniu administracji z dnia 13 maja 1918 r. (Zb. Ust. pruskich str. 153) uchyla się.

Art. 36. Sprawy, które wedle dotychczas obowiązujących ustaw należały do właściwości Sądu Najwyższego, a w myśl postanowień niniejszej ustawy należą do właściwości Trybunału—przekazuje się temuż Trybunałowi.

O ile sprawy takie są już w toku w Sądzie Najwyższym lub u innej władzy—mają być odstąpione Trybunałowi.

Art. 37. Wylacza się z pod orzecznictwa Najwyższego Trybunału Administracyjnego:

- 1) sprawy wymiarów podatków bezpośrednich, opartych na ustawodawstwach okupacyjnych:
 - A) w b. okupacji niemieckiej—na:
 - a) rozporządzeniu z dnia 15 sierpnia 1917 r. poz. 367 Dz. Rozp. № 86, dotyczącem podatku od majątku (przepis wykonawczy z dnia 22. VIII. 1917 r. poz. 368 Dz. Rozp. № 86),
 - b) rozporządzeniu z dnia 5. VII. 1917 r., dotyczącem poboru podatku od handlu i przemysłu poz. 109 Dz. Rozp. № 38 (przepis wykonawczy z dnia 7. VIII. 1916 r. poz. 125 Dz. Rozp. № 40),
 - c) rozporządzeniu z dnia 19. IV. 1916 r., dotyczącem poboru podatku hipotecznego poz. 81 Dz. Rozp. № 31 (przepis wykonawczy z dnia 26. VI. 1916 r. poz. 106 Dz. Rozp. № 37),
 - d) rozporządzeniu z dnia 19. IV. 1916 r., dotyczącem poboru podatku dochodowego od kapitałów poz. 82 Dz. Rozp. № 31 (przepis wykonawczy z dnia 5. VII. 1916 r. Dz. Rozp. № 38 str. 21),
 - e) rozporządzeniu z dnia 19. IV. 1916 r., dotyczącem poboru podatku mieszkaniowego poz. 83 Dz. Rozp. № 31 (przepis wykonawczy z dnia 29. V. 1916 r. poz. 94 Dz. Rozp. № 35);
 - B) w b. okupacji austriackiej — na:
 - a) rozporządzeniu z dnia 27. VIII. 1918 r., dotyczącem ustanowienia państwowych podatków, innych opłat i kar w walucie koronowej Dz. Rozp. c. i k. Zarz. Wojsk w Polsce № 53 z dnia 31. VIII. 1918 r. (przepis wykonawczy z dnia 10. IX. 1918 r. F. A. № 309303/18),
 - b) rozporządzeniu z dnia 3. III. 1918 r. F. A. № 300014/18 o podatku repartycyjnym;
- 2) sprawy, oparte na dekretach:
 - a) w przedmiocie poboru jednorazowej państwowej daniny od nieruchomości i majątku w kapitale (dekret z dnia 29. I. 1919 roku Dz. P. P. P. № 11 z dnia 4. II. 1919 r. poz. 128) (rozporządzenie wykonawcze z dnia 13. V. 1919 r. Dz. Urz. M. Sk. № 12 1919 r. poz. 180),
 - b) w przedmiocie podatku majątkowego z dnia 5. II. 1919 r. Dz. P. P. P. № 12 z dnia 6. II. 1919 r. poz. 135 (rozporządzenie wykonawcze z dnia 26. V. 1919 r. Dz. Urz. M. Sk. № 17 z dnia 15. VII. 1919 r. poz. 237),
 - c) w przedmiocie wprowadzenia podatków od zysków wojennych z dnia 5. II. 1919 r. (Dz. P. P. P. № 12 z dnia 6. II. 1919 r. poz. 136) (rozporządzenie wykonawcze z dnia 12. V. 1919 r. Dz. Urz. M. Sk. № 15 z dnia 3. VII. 1919 r. poz. 215);
- 3) sprawy wymiaru podatków bezpośrednich za lata, poprzedzające rok podatkowy 1921, o ile chodzi o b. zabór rosyjski.

Art. 38. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i ma także zastosowanie do tych wypadków, w których od dnia doreczenia orzeczenia ostatniej instancji, zapadłego przed wejściem w ży-

cie niniejszej ustawy, termin 2 miesięczny, określony w art. 10, jeszcze nie upłynął.

Równocześnie z ogłoszeniem niniejszej ustawy tracą moc dotychczas obowiązujące ustawy i przepisy, wydane w przedmiotach, unormowanych tą ustawą.

Art. 39. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Prezesowi Rady Ministrów.

Marszałek:

Trampczyński

Prezydent Ministrów:

Juljan Nowak
